

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 19. august 2024

Orientering nr. 12/2024

Lagmandens Olaitale

Det nye lagtingsår startede den 29. juli 2024 med lagmandens åbningstale, den såkaldte Olai-tale, hvor lagmanden bl.a. lagde stor vægt på behovet for samarbejde på tværs af koalition og opposition. Talen har fået en blandet modtagelse. Politisk kommentator, Árni Gregersen, beskrev talen som en kompromissøgende tale, mens formand for Sambandsflokkurin, Bárður á Steig Nielsen, udtalte, at lagmandens tale var en form for politisk nødråb til oppositionen om hjælp. En oversættelse af talen er vedlagt.

Flere politikere opfordrer til stramninger på udlændingeområdet

Et af hovedbudskaberne i Lagmandens Olai-tale og den efterfølgende debat var en opstramning på udlændingeområdet. De seneste år er antallet af udlændinge med arbejdstilladelse steget kraftigt, og befolkningsvæksten på Færøerne er nu udelukkende drevet af udlændinge. Flere politikere på tværs af koalition og opposition opfordrer til at bremse op med arbejdstilladelser til udlændinge. Lagmand Aksel V. Johannesen nævnte bl.a. i sin tale, at det færøske samfund er skrøbeligt og er ved at nå grænsen for, hvad man i er stand til at løfte i forhold til integration.

Især efterlyser flere politikere, at udlændinge skal fremvise straffeattest ved ansøgning om arbejdstilladelse. Debatten om straffeattest tog for alvor fart, da det kom frem, at en udlænding, som tidligere på året forgreb sig på en kvinde og nu sidder varetægtsfængslet, tidligere havde afsonet en dom for mord i sit hjemland. Bjarni K. Petersen, der er landsstyremand på området, svarer i en skriftlig forespørgsel fra formand for Fólkaflokkurin, Beinir Johannesen, at han vil anmode Udlændinge- og Integrationsministeriet om at udarbejde regler for krav om straffeattest ved ansøgning om arbejdstilladelse til Færøerne. I mellemtiden opfordrer landsstyremanden de færøske virksomheder, som benytter sig af udenlandsk arbejdskraft, til selv at indføre krav om, at udlændinge skal fremvise straffeattest ved ansættelse.

Departementschef fratræder stilling efter tjenestemandundersøgelse

Turið Arge, der har været departementschef i landstyreområdet for sundhedsanliggender siden 2012, indgik i juni måned en aftale med Lagmandskontoret om, at hun fratræder sin stilling som departementschef og i stedet bliver rådgiver i landstyreområdet for justitsanliggender. Dette sker, efter at en tjenestemandundersøgelse konkluderede, at Turið Arge har overtrådt § 9 stk. 1 i tænastráttarlógini (tjenestemandsløven) ved at se bort fra bestemmelser i innlitslógini (indsigtsloven), fyrisingarlógini (forvaltningsloven) og lóg um Løgtingsins umboðsmann (lov om Lagtingets ombudsmand). Undersøgelsesleder Jens Nørtved konkluderede i sin undersøgelse, at overtrædelserne

burde udløse en påtale. Turið Arge og Lagmandskontoret har imidlertid indgået aftale om, at Turið Arge bliver overflyttet til en anden stilling i landsstyret. Turið Arge beholder sin departementschefsløn i tre år.

Javnaðarflokkurin ikke længere afvisende over for koalition med Fólkaflokkurin

Siden Aksel V. Johannesen blev formand for Javnaðarflokkurin i 2011, har partiet afvist at indgå i koalition med Fólkaflokkurin. Aksel V. Johannesen har begrundet dette med, at partierne ligger for langt væk fra hinanden politisk. Nu hvor der er opbrud i blokpolitikken, ser lagmanden et større behov for samarbejde på tværs af midten, men tilføjer dog, at et eventuelt samarbejde med Fólkaflokkurin i fremtiden nok ikke er det mest oplagte, da partierne stadig ligger langt fra hinanden, men han udelukker ikke muligheden.

Landskassen havde 215 mio. kr. i underskud i 2023

Da landsregnskabet for 2023 var afsluttet i juli måned, stod det klart, at landskassen sidste år havde et underskud på 215 mio., hvor landsstyret ellers havde budgetteret med et overskud på kr. 141 mio. kr. Medregnes overførslerne til og fra den økonomiske fond, hvor ekstraordinære udgifter og indtægter bliver placeret, er underskuddet på 426 mio. kr. Årsagen til det forværrede resultat skyldes bl.a. flere tillægsbevillinger på udgiftssiden og færre indtægter end forventet, samt nogle budgettekniske mellemregninger i forhold til anlægsbevillinger, hvor udgifter bevillet til 2022 blev afholdt i 2023.

Landsstyrekvinde for finansanliggender, Ruth Vang, udtalte til færøsk radio, at resultatet ikke er tilfredsstillende, og påpeger, at landskassens indtægter er steget meget gennem de seneste år pga. højkonjunktur, hvilket har medført, at man fra politisk side har ignoreret den tilsvarende store stigning i udgifter. Derfor mener Ruth Vang, at der er et stort behov for reformer i velfærdssektoren, ligesom der bør ske ændringer i pensionsalderen.

Amerikansk ministers planlagte besøg blev aflyst pga. vejrforholdene

Den amerikanske flådeminister, Carlos Del Toro, skulle have aflagt officielt besøg på Færøerne onsdag den 14. august 2024, men pga. vejret kunne flyet ikke lande. Høgni Hoydal, landsstyremand for udenrigs- og erhvervsanliggender skulle være vært for besøget, og på programmet var bl.a. møde med landsstyremanden, samt besøg ved MEST (skibsværft), VØRN (fiskeriinspektion og redningstjeneste), Arktisk Kommando og Lagtingets udlandsudvalg.

Høgni Hoydal og Carlos Del Toro holdt efterfølgende et virtuelt møde, hvor man bl.a. drøftede, hvordan sikkerhedspolitisk og økonomisk holdbarhed bliver sikret i den nordlige region. Begge parter er enige om, at Færøerne har en betydningsfuld rolle, og derfor bør prioritere direkte kommunikation mellem færøske og amerikanske myndigheder. Den amerikanske flådeminister takkede endvidere for de sanktioner, som Færøerne har indført mod Rusland, ligesom han takkede for den færøske støtte til Ukraine. Endelig drøftede parterne et muligt fremadrettet samarbejde mellem Færøerne og USA om cybersikkerhed, ligesom man drøftede den kommende færøske repræsentation i Washington.

Høgni Hoydal ønsker færøsk repræsentation i Grønland

Under debatten af Lagmandens Olai-tale, sagde Høgni Hoydal, landsstyremand for udenrigs- og erhvervsanliggender, at han mener, at tiden er inde til at etablere en færøsk repræsentation i Grønland. Han pointerede efterfølgende i et interview med færøsk radio, at Færøerne og Grønland har flere fælles interesser, ikke mindst på det sikkerheds- og forsvarspolitiske område. Færøerne og Grønland har

gennem de seneste år knyttet stærkere bånd gennem fiskeriaftaler, men i takt med den voksende interesse for Arktis, mener Høgni Hoydal, at Færøerne bør samarbejde endnu mere med Grønland. Landsstyremanden vil rådføre sig med Lagtingets Udlandsudvalg, inden der evt. træffes afgørelse om at åbne en ny repræsentation i Grønland.

Repræsentationschef tager af sted trods usikkerheder i Israel

Færøerne har siden 2020 haft en repræsentation i Israel, og den 1. august i år tiltrådte den ny repræsentationschef Petur Petersen. På trods af usikkerheden i landet, tager den nye repræsentationschef af sted senere på måneden. I maj måned fik Høgni Hoydal, landsstyremand for udenrigs- og erhvervsanliggender, overrakt mere end 1.000 underskrifter med et budskab om at lukke den færøske repræsentation i Israel. Mere om denne underskriftindsamling kan læses i Orientering nr. 09/2024.

Kroatiske hooligans skabte ballade og uro i Tórshavn

I forbindelse med, at den færøske fodboldklub HB spillede kamp imod den kroatiske klub Hadrjak Split i Tórshavn den 1. august 2024, var over 300 kroatiske fans kommet til Færøerne for at se kampen. Disse fans skabte stor tumult både inden, under og efter kampen. Bl.a. blev en politibetjent slået, graffiti malet rundt om i byen, ligesom lokale følte sig utrygge. Samtlige barer og værtshuse i byen valgte at holde lukket på grund af den voldsomme opførsel og trusler fra de kroatiske fodboldfans. Politiet anerkender, at man skulle have været bedre forberedt, og evaluerer forløbet, således at politiet er bedre forberedt, næste gang der kommer lignende hooligans til Færøerne.

Tidligere lagmand Jógvan Sundstein er død

Den 8. juli 2024 døde den tidligere lagmand og formand for Fólkaflokkurin Jógvan Sundstein, 91 år gammel. Jógvan Sundstein blev valgt ind i Lagtinget første gang i 1970 og blev formand for Fólkaflokkurin i 1980. Han var lagmand fra 1989 til 1991 og blev siden landsstyremand for finansanliggender i årene 1991 til 1993. Derudover var Sundstein formand for Lagtinget i årene 1980 til 1984. Sundstein stillede ikke op ved lagtingsvalget i 1994 og forlod endeligt politik. De seneste år boede han sammen med sin hustru i Holbæk.

Tidligere folketingsmedlem og borgmester Lisbeth L. Petersen er død

Den 7. august 2024 døde Lisbeth L. Petersen, der havde en lang karriere i færøsk politik, 85 år gammel. I årene 1990 til 2007 var hun lagtingsmedlem for Sambandsflokkurin, og fra 1992 til 1996 var hun borgmester i Tórshavn. Fra 2001 til 2005 var hun folketingsmedlem, hvor hun var tilknyttet Venstres folketingsgruppe. Derudover var Lisbeth L. Petersen formand for Sambandsflokkurin i årene 2001 til 2004. Lisbeth L. Petersen skrev sig ind i historien som den første kvindelige borgmester i Tórshavn og den første kvinde til at repræsentere Færøerne i Folketinget. Lisbeth L. Petersen forlod politik i 2007.

To færinge til OL i Paris

Ved dette års OL i Paris deltog to færinge, som begge konkurrerede i roning. Der var tale om Sverri Sandberg Nielsen, som i sin singlesculler også deltog ved OL i Tokyo i 2021, og Sára Maria Johansen, som deltog i en dameotter. Det blev dog ikke til nogen medalje i denne omgang. Færøerne ikke er medlem af den Internationale Olympiske Komité (IOC), og derfor repræsenterer færøske sportsudøvere Danmark ved OL.